

Hevesi István-életútinterjú

Készítette: Bálint Csaba

A beszélgetés helyszíne, időpontja: Budapest, 2023. május 04.

Szerkesztett, tömörített, kiegészített, lábjegyzetelt változat.

Bálint Csaba:

Van valamilyen zenei előképzettséged?

Hevesi István:

Korosztályom meghatározó élménye volt a könnyűzene, ha a beat-rock-pop zenéket ide lehet sorolni. Iskolai szintű zenei képzettségem nem volt. A nyugati rádióadókról már bejött a Beatles,¹ a Tremeloes,² Rolling Stones³ és a hasonszőrű zenekarok. Soroksáron nőttem fel, az ottani Dózsa Művelődési Házban játszott a Kheops együttes.⁴ Néha sikerült a három évvel idősebb nővéremmel elmenni oda, anyánk csak így engedett el. Nővérem oldalvizén kerülhettem először koncertek közelébe. Aztán én is belenőttem a műfajba. Hallottam olyan véleményeket, hogy Soroksár veszélyes hely, de nekem az volt a tapasztalatom, hogy Zuglóban vagy a Béke téri galerikben ugyanaz ment, mint ott.

Egy osztálytársam keresztapja világhírű tudósként sokat járt külföldre, és hozta neki a lemezeket „Nyugatról”, hatalmas házibulikat csináltunk. Még az osztályfőnökünk is csatlakozott. Az Irinyi János Vegyipari Szakközépiskolába jártam, ez az iskola a IX. kerületben van. A sulihoz közeli Hámán Kató Művelődési Házban egyszer játszott a Sakk-Matt⁵ nevű zenekar. Az Experience⁶ első lemezét már ismertem, rögtön elragadott Jimi Hendrix⁷ világa, és elképesztő volt, hogy ezt itthon is játssza valaki, és még hogyan! Reveláció volt Radics Béla⁸ gitározása, istenként tisztelte mindenki. A hatvanas évek közepétől aztán jöttek az újabb nagy zenekarok, Cream,⁹ Blind Faith,¹⁰ Black Sabbath,¹¹ Ten Years After,¹² Uriah Heep,¹³ ezeket is követtem.

¹ Az 1962-ben alakult The Beatles angol zenekar a könnyűzene egyik legnagyobb hatású formációja. 1970-ben feloszlott.

² A Tremeloes angol beategyüttes 1958-ban alakult Essexben. A mai napig aktívak, és ezzel az egyik leghosszabb ideje működő könnyűzenei együttes címét tudhatják magukénak.

³ A Rolling Stones 1962-ben alakult angol zenekar a könnyűzene egyik legnagyobb hatású együttese. A mai napig készítenek lemezeket és koncerteznek.

⁴ A Kheops együttes a hatvanas években működő soroksári beatzenekar.

⁵ Radics Béla által 1968-ban alapított hard rock zenekar, utolsó koncertjükét 1969. december 25-én tartották a Kassák Klubban.

⁶ Az Experience Jimi Hendrix első saját zenekara 1967 és 1969 között.

⁷ James Marshall „Jimi” Hendrix (1942–1970) amerikai gitáros, énekes, zeneszerző.

⁸ Radics Béla (1946–1982) rockzenész, gitáros, énekes, a magyar rockzene legendás és nagy hatású alakja. Gyakran a „gitárkirálynak” és a „magyar Jimi Hendrixnek” nevezik.

⁹ A Cream 1966 és 1969 közt létezett angol rockzenekar.

¹⁰ A Blind Faith 1970-ben alakult, és csak egy évig létezett angol supergrupp.

¹¹ A Black Sabbath 1968-ban alakult angol rockzenekar, ami a mai napig aktív.

¹² A Ten Years After Alvin Lee által 1967-ben alapított, és kihagyásokkal a mai napig koncertező angol rockzenekar.

¹³ A Uriah Heep 1969-ben alakult, a mai napig működő angol rockzenekar.

Bálint Csaba:

Hogy jutottál el a közművelődés világába?

Hevesi István:

Veszprémbe nyertem felvételt a Vegyipari Egyetemre. Az egyetemek egyébként is vonzzák az ifjúsági kultúrát, a zenét, Veszprém is ilyen jó hely volt. Én lettem az egyik koncertszervező az egyetemen. Mátyás András volt akkoriban ott a zenekarok szervezője, én a technikáért feleltem, azt szerveztem, hogy a zenekarok meg is tudjanak szólalni. Leginkább a kollégium étkezdéjében, más néven a menzán voltak a koncertek, üveglakok ölelték körbe a helyiséget. Halkan kellett játszani, mert különben minden csengett-bongott. 1973-ban volt nálunk egy Sirius¹⁴-koncert is, amiről az egyetemi újság is beszámolt. De még az LGT¹⁵ is fellépett itt, még a legelső felállásukkal. A VEN, vagyis a Veszprémi Egyetemi Napok szervezője is voltam, akkoriban két évente került megrendezésre, már elsőéves hallgatóként belefolytam a zenei élet szervezésébe. Nem emlékszem pontosan a részletekre, de az biztos, hogy mindent egyeztetni kellett az egyetemi potentátokkal, a tudtuk nélkül nem nagyon csinálhattunk semmit. A szervezőket mindig az egyetemisták közül választották ki, mindegyiküket meginterjúvolták, ismerni akarták azokat, akik ebben részt vállalnak. Elég szabadszájú voltam, mondtam a magamét az ifjúsági szubkultúrákról, amiket akkor még ezzel a kifejezéssel nem is nagyon illettek. Nagyon lelkes voltam, azt hiszem, értékelték az elhivatottságomat.

Természetesen a VEN-en kívül minden más egyetemi buli szervezésében is részt vettem: kollégiumi klub, egyetemi újság, mikulás-bulik, gólyabálok, akkor engem már rég nem érdekelt a vegyészet, csak a kulturális élet.

Bálint Csaba:

Diploma után is a zenével akartál foglalkozni?

Hevesi István:

Egyetem után volt szó róla, hogy ott maradok mint az Egyetemi Kulturális Bizottság titkára, de a bizottság egyik professzor tagjának unokahúga akkor végzett az ELTE népművelő szakán.... Így estem el ettől a lehetőségtől, pedig az volt a hagyomány, hogy ezt a posztot mindig a Veszprémi Vegyipari Egyetemen végzett diák tölti be. Az unokahúgnak természetesen lövése sem volt a műszaki egyetemisták kulturális szokásairól és igényeiről. Visszajöttem Budapestre. A szakmámban kezdtem dolgozni, de minden évben megpróbáltam elhelyezkedni valamilyen kulturális intézménynél, ám mindenütt azt mondták, hogy „a cipész maradjon a kaptafánál”. Miért akarok vegyészként kultúrával foglalkozni? Hiányolták a népművelő diplomát is, pedig – mint később kiderült – nem volt rá szükség. Sokkal később szereztem meg ezt a képesítést, pedig a nyolcvanas években már sikerült hivatalosan is koncertszervezéssel foglalkoznom. Pár évet dolgoztam az Aszfaltútépítő Vállalatnál, majd a Betonútépítő Vállalatnál telephelyvezetőként, illetve központilabor-vezetőként, mígnem 1982-ben végre sikerült elszegődnöm népművelőnek a Vasas Művészegyüttes és Ifjúsági Házba.

¹⁴ A Sirius egy 1962-ben alapított beatzenekar, ami 1968 végén átalakult.1973-ig a „nagy” jelzővel illetjük leginkább progresszívnek mondható korszakát. 1977-ben sok tagcsere után szűntek meg.

¹⁵ Az LGT 1971-ben alakult szupergrupp.

Ide sokat bejártam korábban is, Moldován Gyula barátom vezette ott a zenei életet. Mikor odakerültem, a Filmintézetből sikerült olyan filmeket is elhoznunk, aminek még szinkronja sem volt, és Csörögi István¹⁶ ott a helyszínen fordította egy mikrofonba a szövegeket. Talán néhányan emlékezhetnek a nyolcvanas évek „hangalámondásos” VHS kultúrájára, valami olyasmi volt ez is, csak élőben. A legmenőbb akciófilmeket itt láthatta először a közönség, például a *Szárnyas fejevadást*¹⁷. Nagyon sok szamurájfilmet is vetítettünk, pedig akkor ennek még nem volt kultúrája idehaza. És így nemcsak az akcióvonalat sikerült a fiataloknak bemutatni, de Kurosawa¹⁸ *A vihar kapujában*¹⁹ című filmjét is. Egy kis művészetet is sikerült becsempészni az egyébként leginkább szakmunkástanuló közönségnek. A Vasasba Frank Iván újságíró ajánlott be. Előtte a szakmában 4200 forint volt a fizetésem, itt pedig 2100 forintot kerestem, de annyira a kultúrával akartam foglalkozni, hogy ez sem számított.

Bálint Csaba:

A Vasas Művház nem számított a korszak csomóponti helyének, de gondolom, itt is engedélyeztetni kellett a rendezvényeket. Erre hogyan emlékszel?

Hevesi István:

Igen, akkoriban a közművelődésben szinte minden rendezvényt engedélyeztetni kellett, különösen az amatőr zenekarok koncertjeit. Le kellett adni a helyi rendőrkapitányságon a fellépők névsorát és a műsorukat is, hogy milyen számokat terveznek játszani.

Az Almássy téri Szabadidőközpontba 1984-ben munkásművelődési előadónak vettek fel. 1984. május 7-én nyílt meg az intézmény, én május végén kerültem az Almássy térre.

Mivel nem voltam népművelő, és eleve műszaki irányultságú képesítésem volt, a szemléletem is más volt, mint a korszak népművelőinek, ezt később a menedzserszemlélet fogalommal írták le, de 1984-ben ezt így senki sem mondta volna. A VII. kerületi vállalatokkal együttműködési szerződéseket kötöttem, egyfajta barter keretében. Például a Patyolat Vállalat tisztította a szőnyegeknek és a függönyeinket, cserébe bizonyos napokon használhatták rendezvényeikre a termeinket. Az első nagy rendezvény, amit én csináltam itt, az a Szüreti Vigasságok volt. Nem tudom, ki találhatta ki ezt a tipikusan vidéki rendezvényt a város közepére, de meg kellett csinálni. A VII. kerületben viszonylag kis területen természetnek szökött... De ide is borászati cégekkel kötöttem megállapodásokat, hirtelen sok pénzt sikerült összegyűjteni a rendezvényre. Mivel a népzene is hozzám tartozott, ezért természetesen a táncmuzsika zenekarokat is felléptettem itt.

Szükség is volt már ebben az időszakban egyfajta menedzseri szemléletre, mert a kerületi tanácsok egyre kevesebb pénzt adtak a kulturális életre, egyre inkább önellátókká kellett válnia minden intézménynek. A VII. kerületnek egyébként is terhes volt az Almássy tér, mivel nem is annyira kerületi, mint inkább fővárosi feladatokat láttunk el.

¹⁶ Csörögi István szinkronrendező.

¹⁷ A *Szárnyas fejevadás* (eredeti cím: *Blade Runner*) 1982-ben bemutatott amerikai–hongkongi film, a cyberpunk egyik előfutára. Rendezője Ridley Scott, a történet alapjául Philip K. Dick *Álmodnak-e az androidok elektronikus báránnyokkal?* című regénye szolgált.

¹⁸ Kurosawa Akira (1910–1998) japán filmrendező, filmproducer, forgatókönyvíró.

¹⁹ *A vihar kapujában* (eredeti címe: *羅生門*; nyugaton: *Rashomon*) egy 1950-ben bemutatott japán film, rendezője Kurosawa Akira.

És ha már a menedzserszemléletet mint a szocializmustól idegen jelenséget említettem, el kell mondani, hogy ezekben az intézményekben a munkaszerződésben ugyan volt munkaidő kikötve, de ezt csak reggeltől estig, kötetlen munkaidőben lehetett csinálni. Reggeltől estig a technikai részletekkel kellett foglalkozni, éjszakáig meg a rendezvényekkel, a zenészekkel. Ha ilyesmit csinál az ember, akkor nincs kötött munkaidő.

Bálint Csaba:

Mik voltak a teendőid?

Hevesi István:

Jó pár munkavállalót kellett igazgatnom, szerveznem a tevékenység végzéséhez elengedhetetlenül szükséges infrastruktúrával kapcsolat teendőket, szervezni a rendezvények hirdetését, a plakátózást, a szlogenek kitalálását, és sokszor a rendkívüli eseményeket is nekem kellett kezelnem, megoldanom. Jártam más helyekre is, képben kellett lennem a korszak zenekaraival, áramlataival. De nem akarok mártírnak tűnni, szerettem ezt csinálni.

Bálint Csaba:

Tudatosan ismerkedtél zenészekkel?

Hevesi István:

Mindig érdekelt, hogyan működik ez az egész, mi a motivációja egy művésznek, és mitől lesz igazán sikeres. Hogy tényleg akar-e közölni valamit a világgal, vagy azért van a színpadon, hogy sikeres legyen, vagy éppenséggel azért, mert épp nincs jobb dolga. Természetesen ehhez személyes beszélgetések, ismeretségek kellettek.

Egészen kezdő zenekaroknak is lehetőséget biztosítottunk az Almássy téren, sok nevesincs zenekar nőtte ki magát onnan, vagy ezen zenekarokból a legtehetségesebbek végül más zenekarokban értek el valamit. Felleptettem a Faxnit²⁰ Mohai Tamással²¹ vagy a Regiszter²² együtttest Sipos F. Tamással,²³ A Cég²⁴ is nálunk kezdett, ami a Kimnowak²⁵ elődje volt. Cipő (Bódi Laci)²⁶ első bandája, a Cipőfűző már a Vasasban fellépett a Moldován Gyula²⁷ vezette Ritmusterápia klubban, ahogy a KMK²⁸ is a Vasasban kezdett, amiből az Ossian²⁹ lett. Paksi Endre³⁰ az Almássy téren volt rendező a nyolcvanas évek közepén.

²⁰ A Faxni egy Mohai Tamás által Székesfehérváron a nyolcvanas évek elején alapított experimentális rockzenekar.

²¹ Mohai Tamás (1965) kétszeres EMeRTon-díjas zenész, gitáros, énekes, zeneszerző, szövegíró, zenetanár.

²² A Regiszter Sipos F. Tamás által alapított popzenekar.

²³ Sipos F. Tamás (1964) énekes.

²⁴ A Kimnowak zenekar jogelődje, 1984-ben Novák Péter alapította.

²⁵ A Kimnowak 1993-ban alakult poprock-zenekar. Az együtttest Novák Péter énekes, Nagy Gergely basszusgitáros és Pribil György gitáros alapította.

²⁶ Bódi László (becenevén Cipő; 1965–2013) kárpátaljai származású magyar rockénekes, zeneszerző, dalszerző, a Republic együttes alapító tagja, énekese és frontembere.

²⁷ Moldován Gyula (1952) a miskolci Grogs zenekarban együtt zenélt Slamovits Istvánnal, majd Debrecenben a Panta Rhei egyik alapító tagja volt. A kilencvenes évek elején a Boeghoe zenekar alapítója volt.

²⁸ A KMK Maróthy Zoltán gitáros zenekara a nyolcvanas évek közepén.

²⁹ Az Ossian 1986-ban alakult metálzenekar, a mai napig készítenek lemezeket és koncerteznek.

³⁰ Paksi Endre (1958) heavy metal énekes, dalszerző és dalszövegíró, korábban basszusgitáros. A vezető magyar heavy metal zenekarok közé tartozó Ossian frontembere és zenekarvezetője.

Mint mondtam, mindig érdekelt, hogy kik tehetségesek, és miért azok. Izgalmasnak találtam azt tippelgetni, kiből lesz valaki. Nagyon sokismeretlenes egyenletek ezek, én pedig valamiféle rendezőelvet szerettem volna ebben találni. Sohasem sikerült, csak izgat a kérdés a mai napig.

Tulajdonképpen ennek is része volt abban, hogy nagyon sok tehetségkutatót szerveztünk. A Poptojás és az AORTA voltak a nyolcvanas évek leghíresebb és legsikeresebb lehetőségei az amatőr zenekaroknak. Olyan együttesek, előadók érdekeltek, és azoknak biztosítottam lehetőséget, akik gondoltak valamit az őket körülvevő világról, és ezt nem féltek ki is mondani. Tulajdonképpen a táncházi zenekarok is burkolt ellenzéki társaságok voltak, például a TÉKA-táncházba, -táborokba sok olyan ember jött, akik mást gondoltak a világról. És a rendszerváltás előtt a népies és urbánus vonal szót tudott érteni egymással. Az Almássy tér egyfajta szabadságzárvány volt Budapesten, olyan, mint korábban az Egyetemi Színpad.

Bálint Csaba:

Mesélj a Poptojásról.

Hevesi István:

A nyolcvanas évek elején a magyar rock-utánpótlás segítséget alig kapott, működését gyanakvás, burkolt vagy nyílt elutasítás kísérte, politikailag nemkívánatos, üzletileg érdektelen volt. Ha fellépéshez jutottak, előre le kellett adniuk a repertoárjuk szövegeit, a „neccesnek” ítélt számokat ki kellett hagyni a műsorból. Fizetséget általában nem kértek, és nem kaptak. A számukra alkalmas fellépő helyek zöme nem rendelkezett a szükséges technikai háttérrel, a vezetők féltek a váratlan helyzetektől – rongálás, drogok, verekedés –, a színvonaltalanságtól, az esetleges politikai kockázattól. Ahol mégis létrejött egy-egy koncert, ott rendszerint túlbiztosították a helyszínt, a rendezők, rendezések túlkapásai, az intoleráns bánásmód, a nyílt rendőri vagy „civil” megfigyelői jelenlét keserítette a légkört.

1982 őszén indult a Vasasban a Ritmusterápia klub Berki Tamás³¹ dzsesszzenészes kezdeményezésére, Moldován Gyula népművelő vezetésével. A klub célja az volt, hogy a vasas szakmunkásképzők diákjaival megismertesse a dzsessz-zenét, illetve fellépési lehetőséget teremtsen az innen érkező fiatal (dzsessz)zenekaroknak. A vasas szakma azonban inkább metálzenészeket termett, így az alulról jövő nyomás miatt rövidesen megváltozott a klub zenei profilja. Amikor pedig a szervezők már nem ragaszkodtak tovább a zártkörű működéshez, tehát „kívülről” is jöhettek fellépők, rövid időn belül kicsi lett a hely.

Egy-egy alkalommal akár négy-öt banda is fellépett. Az adott technikát közösen használták, néha a hangszereket is. Hozták saját közönségüket (rokonok, barátok, osztálytársak, ismerősök), így a – többnyire bemutatkozó – fellépések valóságos ünnepekké váltak. Kezdetben nem számított, ha ugyanazon az estén akár három különböző stílusú zenekar lépett a deszkákra, később, amikor már elég nagy lett a választék, természetesen megindult a műfaji elkülönülés. Ez jobb volt a zenészeknek, a közönségnek, a technikusoknak, és a szervezőknek is. A tehetségesebb együttesek gyorsan fejlődtek, igényesebb megszólalásra törekedtek, a helyi

³¹ Berki Tamás István (1946) Máté Péter-díjas zenész, zeneszerző, énekes, gitáros, dobos, pedagógus, egyetemi tanár.

technikai és egyéb adottságok többé nem tarthatták a lépést a kívánalmakkal. A zenekarok már amatőr szinten kinőtték a klub kereteit.

A nyolcvanas évek elejétől működött a Belvárosi Ifjúsági Házban egy, az amatőr bandákkal többé-kevésbé szervezett módon foglalkozó – nincs jobb szó rá – projekt, amely a fellépési lehetőségen túl az induló együttesek egyik legégetőbb problémájára talált átmeneti megoldást: tevékenységük dokumentálására. Az elkészített, többnyire koncertfelvételeket némi utókeveréssel hangulatos, a zenekar állapotát jól tükröző demonstrációs (demó) anyaggá varázsolták. A rock mellett a fiatal dzsesszisták is sok lehetőséget kaptak itt. A Polák László³² által kitalált szerveződés eredményeként több mint száz ilyen demó készült ebben a „műhelyben”. A demókazetta általában két-négy szám erejéig adott képet egy-egy bandáról, és kiváló alapot jelentett az önmenedzselés, a kezdetleges promóció számára. Az otthon vagy próbahelyen barkácsolt, maximum négysávós felvételek korában ez nagy előrelépést jelentett. Amikor a Poptojás 1984 őszén a Belvárosi Ifjúsági Házba érkezett, ez a projekt már nem működött, de a kazettaarchívum és egyéb írásos anyagok még rendelkezésre álltak, értékes kordokumentumként szolgálhatnának a korszakot kutató zeneesztéták, szociológusok, művelődéstörténészek számára. De mint oly sok más közművelődési kordokumentum, ez is az enyészet sorsára jutott.

1984-ben a Pataky Művelődési Házban volt a kétévente megrendezett Országos Amatőr Pop Rock Jazz Találkozó budapesti döntője. Sikerült rábeszélnem a helyi szakreferenst, Nagy Emesét, hogy legyen a rendezvény neve Poptojás. Ekkor került be a köztudatba a projekt, amely azután az Almássy téren nőtte ki magát országos ismertségűvé.

A havonta egy vasárnapon, már kora délután kezdődő, több, akár különböző stílusú együttest felvonultató klub gyorsan népszerű lett. Programján a koncerteken kívül kihangosított videoprojektoros filmvetítések, és a rockélet prominenseivel szervezett beszélgetések is szerepeltek. Egy későbbi stádiumban a fellépők által javasolt szaktekintélyek elemezték a fellépők produkcióit. Egyre több ismert „arc” bukkant fel a rendezvényeken, gyakorta azzal a céllal, hogy a már befutott bandákból távozók helyére új zenészt találjon, de leginkább a közeg, a hangulat kedvéért.

Sokan megkerestek a fellépő zenekarok közül, hogy menedzseljem őket, de végül életemben csak egy zenekarral foglalkoztam menedzserként, a VHK³³-t vállaltam egy évig a rendszerváltás után közvetlenül. De többet léptek fel nyugaton, mint itthon, a kinti ügyeiket nem én intéztem. Illetve egy fél évig segitettem a Sex-E-Pilt³⁴ is.

Az Almássy Téri Szabadidőközpont akkoriban Budapest legnagyobb, legmodernebb közművelődési intézménye volt, és neve a köztudatban a kezdetektől összekapcsolódott a fiatal tehetségek bemutatásával. Innen közvetítette ugyanis a mindenható Magyar Televízió a Ki Mit Tud? eseményeit, országos ismertséget biztosítva ezzel a Háznak.

³² Polák László hangmérnök.

³³ A Vágtázó Halotkémek 1975-től 2001-ig működött, majd 2009-ben újjáalakult együttes. A zenei kategóriákat áttörő stílusuk leginkább a pszichedelikus punk, etnopunk, pszichedelikus hardcore vagy az együttes által használt „sámán punk”, „mágikus népzene” kifejezésekkel írható le.

³⁴ A Sexepil alternatív zenét játszó együttes. A zenekart 1982-ben alapította Hegyi Zoltán, László Viktor, Kocsis Tamás és Vangel Tibor Sex-E-Pil néven. A név ötletét a Sex Pistols, illetve az annak feloszlása után Johnny Rotten (John Lydon) által alapított Public Image Ltd nevének összevonása adta.

A Poptojást végül tönkretette a Kommunista Ifjúsági Szövetség (KISZ). Burger András³⁵ és Boros Lajos³⁶ a Budapesti KISZ Bizottságról kitalálta, hogy ennek az egésznek országos lefedettséget akarnak csinálni, majd kisajátítottuk a Poptojás nevet egyfajta KISZ-branddé, ezzel én ki is szálltam ennek a szervezéséből.

A Poptojás átalakult Poptojás Menedzser Irodává (POTOM IR). Ebben a mozaikszóban benne volt olcsósága, tömeges és kissé komikus jellege. Multságos azért volt, mert közel 300 zenekarral mindössze egy ember tartotta a kapcsolatot, egy nagy intézmény kis irodájából szervezve koncerteket, fiókklubokat, vidéki fellépéseket, demófelvételeket, fotózásokat és az egész tevékenység kommunikációját. Az Iroda fél éven keresztül még egy *POTOM ÍRKA* című fanzint is kiadott.

Ezzel párhuzamosan beindult az Almássy Téri Szabadidőközpontban a Pop Top Klub, amely három, igen tehetséges zenekar (Doppin-G, Citrom, Reggel³⁷) állandó helye lett, és a POTOM Klub, amely a Topó Neurock Társulat³⁸ és a fehérvári Faxni állandó havi rendszerességű nagykoncertjeinek adott otthont. A Kézi-Chopin³⁹ és az A Cég együttesek közös klubjának beindulásával gyakorlatilag minden hétvégén Poptojás-rendezvény volt az Almássy téren. Működtek még a fiókklubok is hetente három napon legalább, ily módon a Poptojás égisze alatt havonta legalább tizenhat kisebb-nagyobb rendezvény működött Budapesten.

Bálint Csaba:

Gondolom, a Poptojás után kezdted el csinálni az AORTA-t.

Hevesi István:

1985 végére talán az addigi munkának vagy a fiatal zenészek között az Almássy tér körül kialakult nimbusznak köszönhetően a közművelődési szakmában is kezdtek úgy tekinteni a Házra, mint az amatőr rock témakörében való munkálkodás módszertani központjára. Talán ez volt az oka, hogy az 1985 januárjában debütáló *Polifon* rock (pop-dzsessz) újság, mindmáig az első és egyetlen pártatlan szakmai kritikai lap a magyar sajtó történetében, az Almássy téren ütötte fel a főhadiszállását. A lap külön oldalt biztosított az amatőr rovat számára, amit én szerkesztettem, és a magyar amatőr rockvilág legavatottabb ismerői, segítői írtak.

Az sem volt kérdés tehát, hová kerüljön az Országos Amatőr Pop-rock-jazz Találkozó budapesti-Pest megyei területi döntője, amely a keresztségben az AORTA '86 nevet kapta. Ez az Amatőrök Országos Rock Találkozója mozaikszava, amelyről egyben asszociálni lehet a szívbe friss vért szállító fő ércsatornára is. A régióból nagyjából kétszáz zenekar nevezett be a versenyre, kilenc selejtezőt kellett lebonyolítani a döntőig három hónap alatt. Ez minden más tevékenységet felfüggesztett, magát a Poptojást is, ami ekkor szép csendesen kimúlt, hogy azután előbb az AORTA-ban reinkarnálódjék, majd később Amatőr Rock Stúdióként működjön, egészen a nyolcvanas évek végéig. Az AORTA '86-ba úgy költözött be a POTOM

³⁵ Burger András a Kommunista Ifjúsági Szövetség Budapesti Bizottság Politikai Képzési Központjának vezetője a nyolcvanas években.

³⁶ Boros Lajos (1947) zenei szerkesztő, műsorvezető, író, újságíró, szövegíró, gitáros, énekes.

³⁷ A Doppin-G, a Citrom és a Reggel alternatív zenekarok a nyolcvanas években.

³⁸ A Topó Neurock Társulat Ivánka Csaba színész által 1982-ben alapított alternatív zenekar. 1994-től Topó Neurock Hungarock Trupp néven léptek fel.

³⁹ A Kézi-Chopin a nyolcvanas években alapított alternatív zenekar.

IR menedzserrelke, hogy a verseny lebonyolítása során már a selejtezőben fellépők produkciója, ha csak hangfelvételen is, de rögzítésre került, hogy a későbbiekben a zenekaroknak legyen referenciaanyaguk. A műfaji azonosság elve szerint kialakított selejtező-csoportokon belül könnyebb és igazságosabb lett a kiválasztás, az adott műfajban jártas, abszolút tekintélyű szakzsűri bírált, az értékelések részletesek, színvonalasak voltak. „Szakzsűrin” itt nem kizárólag zenészekből, zenei szakemberekből álló zsűrit kell érteni, tagjai között a szöveggel és a megjelenéssel, az előadásmóddal is foglalkozó specialisták voltak.

A területi döntőről sikerült professzionális videoanyagot készíteni a Selyemgombolyító Vállalat partneri közreműködésével, ami akkor igen nagy jelentőségű, precedens értékű együttműködési forma volt. A felvételtől egy harmincperces összefoglalót adott le a Magyar Televízió. A zenekarok külön is megkapták a saját képanyagukat. Ezek a felvételek később sok promóciós anyag alapjául szolgáltak.

Bálint Csaba:

Mit kell tudni az Amatőr Rock Stúdióról?

Hevesi István:

1986 végére a Poptojás Menedzser Iroda elnevezés már eltűnt a közbeszédből. „Jogutódja” az Amatőr Rock Stúdió lett. Az ARS egy új képzési formát indított be rockzenészek számára, amelyben zeneelméleti és hangszeres tárgyak (dob, gitár, szintetizátor), komponálási-hangszerelési ismeretek, valamint imázskialakítás, (ön)menedzseléstechnikai alapok szerepeltek. Az ARS nem egyéni hangszeres képzést akart megvalósítani, hanem az együttesek mint önálló alkotó-előadó egységek komplex képzését. Elsősorban a már megfelelő egyéni felkészültségű zenészekből álló, hangszerkezelési gondokkal nem küszködő zenekarok továbbépítése volt a cél, akik az együtt zenélés öröme túl abból akartak megélni, amit szeretnek csinálni. Tehát az ARS a képzésen túl a menedzselés szempontjait tartotta a legfontosabb feladatának.

Az ARS 1990 végéig működött, ez idő alatt lebonyolította az AORTA '88 és '90 rendezvényeknek budapesti-pest megyei területi döntőit is. Az AORTA az 1986-os szintet a nevezők száma tekintetében már nem érte el.

Részben az ARS szervezte és adott helyet '86 végén az MHV⁴⁰-márka, a START által rendezett START Videó Börzének. Nyolc tehetséges zenekarral készítettek professzionális videó felvételt (koncertklipet) az Almássy téren. Ebbe a mezőnybe az ARS javaslatára vették be például az AORTA-győztes Exoticot⁴¹ és az új underground hullámhoz tartozó Kézi-Chopin és 2. Műsor⁴² együtteseket.

Nem köthető szorosán az ARS tevékenységéhez, de annak a vonzatai voltak az olyan komplex megaprogramok, fesztiválok a Házban, mint az alternatív zenei és művészeti világot reprezentáló, Menyhárt Jenő⁴³ vezette Klub 2000 (1987 januárjától), majd ennek a teljesen

⁴⁰ A Magyar Hanglemezgyártó Vállalat rövidítése.

⁴¹ Az Exotic könnyűzenei együttes, amely főként a rock műfajában alkotott, olykor new wave hangzásokkal. Legnagyobb sikerük az 1990-ben megjelent *Trabant* című szám volt.

⁴² A 2. Műsor nyolcvanas években létezett alternatív zenekar.

⁴³ Menyhárt Jenő (1959) underground zeneszerző, dalszövegíró, gitáros és énekes, az Európa Kiadó zenekar vezetője.

„Almássy teres” változata, az underground rockzenei világ új generációit is felvonultató Club MM (1987 novemberétől).

Ezek a klubformák annyiban jelentettek újdonságot, hogy kihasználva az épület speciális adottságait, totális és rendkívül komplex működést valósítottak meg. Szinte minden helyiségben non-stop peregtek a zenei, akciószínházi, tánc, irodalmi programok, különböző képzőművészeti röpkiallítások és kísérleti filmek bemutatói, videoinstallációk. A teaház az ott folyó beszélgetések, előadások, zenei események miatt az adekvát és hozzáadott értékű szolgáltatási, vendéglátási formák előfutáraként is felfogható.

Bálint Csaba:

Az Almássy tér plakátjaink gyakran feltűnik a neved.

Hevesi István:

Egyrészt felelős kiadóként kötelező volt a mindenkori igazgató, az igazgató nevét is feltüntetni – az ő neve állandó elem volt –, de egy idő után már konkrétan én is csináltam plakátgrafikákat. Természetesen a Ház grafikáját felhasználtam a plakátokhoz, azt nem én készítettem. Bp. Szabó,⁴⁴ Lehoczki Karcsi,⁴⁵ Szabó Győző,⁴⁶ Ocztos Pisti⁴⁷ is csinált plakátokat. A terjesztéssel sosem bíztuk meg a MAHÍR⁴⁸-t, ami ezen a téren a nyolcvanas években monopolhelyzetet élvezett az országban, inkább a zenekarok, illetve egy pár erre „szakosodott” fiatal plakátolta a programokat illegálisan. Mindig tele volt a főváros a plakátjainkkal.

Bálint Csaba:

Említetted a Klub 2000-et és a Club MM-et, ezek mintegy védjegyévé váltak az Almássy térnek.

Hevesi István:

A Klub 2000 '87 elején úgy került a Házba, hogy az uderground szcénában addigra ismerté vált zenekarok kinőtték a törzshelyüket (Ráday Klub), nagyobb helyet kerestek, komplexebb működésre alkalmasabbat, hogy ne csak az alternatív rock and roll, hanem a hasonló szellemiségű egyéb művészeti akciók is egy időben, egy helyen, egymás hatását erősítve jelenhessenek meg. A hely kiválasztásában az „Almássy” épített adottságain kívül döntő szempont volt a Ház ilyen irányultságú működése. A Club MM fő vonalaiban folytatta a 2000 útját, kicsit tágabb teret engedve a fiatalabb generációk számára. Az MM természetesen római számot jelöl (ami arab számmal 2000-nek felel meg – a szerk.), de én sokaknak úgy magyaráztam, hogy ez a „Megnemértett Művészek” vagy a „Megértett Művészek”, esetleg a „Modern Menyhárt” rövidítése, de ezt magam sem gondoltam komolyan.

⁴⁴ Bp. Szabó György (1953) alkalmazott grafikus, zenész.

⁴⁵ Lehoczki Károly (CZKI) (1957) zenész, dobos és karikaturista.

⁴⁶ Szabó Győző (1970) Jászai Mari-díjas színész, reklámgrafikus.

⁴⁷ Ocztos István grafikus.

⁴⁸ A Tervgazdasági Tanács 1949-ben a Magyar Állami Hirdető Vállalat (MAHÍR) létrehozásával monopolizálta az országban a köztéri plakátok és reklámok kihelyezését. Monopolhelyzete 1988-ban szűnt meg.

Képtelenség lenne felsorolni, ki mindenki lépett fel a két klub rendezvényein. Sok vidéki zenekar is itt kapott ezres nagyságrendű közönség előtti első lehetőséget, vagy futott be az MM égisze alatt, mint például a Pál Utcai Fiúk⁴⁹ vagy a Kispál és a Borz.⁵⁰ Podlovics Péter⁵¹ segítségével a blueszenekaroknak is teret engedtünk. A Palermo Boogie Gang,⁵² a Ripoff Raskolnikoff⁵³ és az ő köreik is felléptek nálunk.

Külföldi szereplőink leginkább magyar zenekarok ismerettségi köréből kerültek ide, vagy viszont-meghívásokon keresztül jutottak el hozzánk. Ezek is unikálisak voltak a nyolcvanas évek Magyarországon, és érdeklődésre is tartottak számot, sokan voltak kíváncsik a „Nyugatra”. Járt nálunk az Einstürzende Neubauten,⁵⁴ Henry Rollins,⁵⁵ Toy Dolls,⁵⁶ Test Department,⁵⁷ és még sorolhatnám hosszan. Nagy energiákat fektettem abba, hogy ezek a csapatok eljöhessenek hozzánk, egyszer például még az NDK-s Interflugnál is kijártam az Element of Crime⁵⁸ ingyenes repülőjegyeit.

Bálint Csaba:

Milyen veszélyekkel járt egy koncert szervezése a nyolcvanas években? Figyeltetek olyan, ma már értelemszerű követelményekre, mint mondjuk a biztonság kérdése?

Hevesi István:

Ha összenyitottuk a termeket, befért 1600-2000 ember az Almássy térre, és voltak is ilyen tömegek. A Ház összes szegletében mentek a koncertek, programok. Sosem volt annyi szervező vagy biztonsági ember, hogy minden problémát kiküszöbölhessünk. Az Almássy tér átriuma többemeletes. Egy alkalommal Pajor Tamás⁵⁹ egy Neurotic⁶⁰-koncert után kimászott a negyediken a korláton túlra, ordított és integetett a közönségnek. És nem lehetett rábeszélni, hogy jöjjön le. Ha ő onnan leesik, akkor a helyet is bezárják, nem csak engem. Voltak tűzrendészeti előírások akkor is, csak nem vagy igen nehezen lehetett betartani őket.

Egy VHK Rituális Színház alkalmával hatalmas dömperekereket hoztak az épületbe, és az egyik elszabadult a lépcsőn. Lezúdult az átriumba, de baleset nem történt. A VHK eleve veszélyes volt. Az Orczy-kertben csináltam egyszer velük egy boszorkányünnepet halottak napján. Gyönyörű, napos, meleg idő volt, és azt találták ki, hogy egy nagy csúzlival fellövik az

⁴⁹ A Pál Utcai Fiúk (röviden: PUF) néven működő alternatív rockegyüttes 1983 nyarán, Szigetszentmiklóson alakult.

⁵⁰ A Kispál és a Borz alternatívrock-együttes. 1987-ben alakult Pécsen. 2010-ig működött, majd 2022-ben újraalakult.

⁵¹ Podlovics Péter koncertszervező, zenekari menedzser.

⁵² A Palermo Boogie Gang a kilencvenes években működő blueszenekar.

⁵³ Ripoff Raskolnikov, eredeti nevén Ludwig (Lutz) Knoglinger (1955) osztrák énekes-dalszerző, gitáros, „tiszteletbeli magyar” blueszenész.

⁵⁴ Az Einstürzende Neubauten német, industriális zenét játszó együttes. 1980-ban alapították Nyugat-Berlinben.

⁵⁵ Henry Lawrence Garfield (más néven Henry Rollins) (1961) amerikai énekes, zenész, dalszerző, színész, a Rollins Band vezetője.

⁵⁶ A Toy Dolls brit punkegyüttes, 1979-ben alakultak Sunderlandben.

⁵⁷ A Test Department (rövidítve: Test Dept.) egy angol industriális zenét játszó együttes. 1981-től 1997-ig működtek, majd 2016-ban újból összeálltak.

⁵⁸ Az Element of Crime nyugatnémet rockzenekar.

⁵⁹ Pajor Tamás (1963) dalszerző, énekes, költő, producer, prédikátor, a Neurotic együttes (1980–1987), majd az AMEN együttes frontembere.

⁶⁰ A Neurotic 1980-ban alakult rockzenekar, mely 1987-ben, az énekes-frontember, Pajor Tamásnak a Hit Gyülekezetébe történő megtéréseivel bomlott fel.

egyik tagukat a fák közé. Kiszámolták, hogy melyik fa melyik ágán fog landolni, nem tudtam, hogy ezt tervezik, így nem beszélhettem le róla őket. Fellőtték a srácot, nagyjából oda csapódott, ahová gondolták, de fejjel. Hosszú pillanatokig csak lógott, mint rongy a szárítón, megállt az ütő mindenkiben, de túlélte.

A munkám során sokszor elmentem a határokig, néha tovább is. Sok necces dolgot bevállaltam, nem volt veszélyek nélküli ennyi ember szórakozását kiszolgálni. A zenekarok ötleteit hagytam megvalósítani, még akkor is, ha ez a Ház személyzetétől plusz munkát várt el, aminek sokan nem örültek. De nem érdekelt. A rendezőkkel is állandó probléma volt, mert elmondható, hogy túl bunkók voltak annak a „kecec” alter körnek, akik a koncertjeinkre jártak, és akiket nem kellett biztatni, hogy köztözködjenek, amit a rendezőink természetesen rosszul viseltek. Egy pillanat alatt kialakult a balhé. Továbbá a környező házak lakói egyre többször hívogatták a rendőrséget a zaj miatt. A Házat foghíjba építették, de elfelejtették elszigetelni a szomszéd épületektől, a szintek betonelemei közvetlenül átfutottak a szomszédos falakba, főleg a nagyterem zaját és rezgését átadva. Úttörőháznak épült, nem zajos, döngős koncertekre tervezték, mint ahogy a korabeli koncerthelyszínek többségét sem.

Bálint Csaba:

Hogy tudtad évekig fenntartani ezt a rebellis helyet?

Hevesi István:

Annak idején mindenkinek volt valamilyen KISZ-védnöksége, nekünk az Eötvös Loránd Tudományegyetem KISZ-bizottsága biztosított némi védelmet. Ha balhé volt, a maguk módján közbeléptek, ha tudtak. Nekik ebben az volt a poén, hogy elmondhatták, csinálnak valamit az ifjúsági kultúrában.

Bálint Csaba:

A rendszerváltás előestéjén megjelennek az Almássy tér konkurenciái is.

Hevesi István:

Nagy Gyula⁶¹ jól csinálta a Fekete Lyukat, de az kijebb esett a belvárostól. De végül ezek a kisebb helyek, az egyre nyíló rockkocsmák elvitték a közönséget, az Almássy tér első nagy korszaka a kilencvenes évek elején lezárult, 1993-ig dolgoztam ott. Végül is 1989-ben megcsináltam az ELTE-n, amolyan posztgraduális képzés keretében a felsőfokú kulturális menedzser tanfolyamot. A rendszerváltás után már nem népművelőnek hívták a közművelődés területén dolgozókat. 1997-től megint az Almássy térre kerültem mint marketingigazgató, de ekkor már nem a koncertekkel foglalkoztam, a kilencvenes évektől már nem nagyon beszélhetünk Magyarországon közművelődésről. Az Almássy téri Szabadidő Központ harmicnfős személyzetéből 2000-re mindössze öt ember maradt. Sem a Főváros, sem a VII. kerület nem akart pénzt költeni kultúrára, csak a kötelező kerületi közművelődési feladatok ellátására. Egy idő után egy magánember kezébe került a tulajdonjog, de továbbra is egyre több volt a gond a környező lakókkal. 2005 májusában egyszer bezárt az épület, végül egy rövid

⁶¹ Németh Gyula a Fekete Lyuk nevű klub vezetője 1989-től, emellett a Sex Action menedzsere.

haldoklás után 2007 novemberében volt az utolsó koncert, végleg bezárt a legendás „Almássy”, tudtommal azóta sem hasznosították semmire.